

Kristne Friskolers Forbund

NOU 2019: 23 Ny opplæringslov -høringssvar fra KFF

Kristne Friskolers Forbund takker for muligheten til å komme med innspill til NOU 2019: 23 Ny opplæringslov.

Kristne Friskolers Forbund (KFF) er en medlemsorganisasjon for ca. 110 kristne grunn - og videregående skoler. Skolene er godkjent etter Lov om frittstående skolar § 2-2 a, på grunnlag av kristent livssyn. KFF legger til grunn at det vil bli videreført at lovverket for skoler etter opplæringsloven og friskoleloven for en stor del vil være sammenfallende enten ved å ha parallelle bestemmelser eller ved at friskoleloven visert til opplæringsloven som for eksempel slik den i dag gjør for § 9A. Vi mener at det er nødvendig å ha dette med i vurderingene selv om endringene her utelukkende dreier seg om opplæringsloven. Parallellitet kan skape utfordringer blant annet fordi eierforholdet og finansiering er ulikt for friskoler og kommunale skoler.

Innledning

KFF vil fokusere på følgende i vårt høringssvar:

- 1) Skoledemokrati
- 2) Fjernundervisning
- 3) Tilpasset opplæring og spesialundervisning
- 4) Skolefritidsordning
- 5) Grunnskoleopplæring i hjemmet

Organer for brukermedvirkning for elever og foreldre

Skoledemokrati er viktig fordi det gir opplæring og oppfyller elevenes og foreldrenes demokratiske rettigheter. KFF støtter ikke at bestemmelsene om organer for brukermedvirkning i skolen ikke videreføres. Skolen bør ha formelle demokratiske ordninger som er regulert i opplæringsloven, ikke bare i en lokal forskrift fastsatt av den enkelte skoleeier. En felles nasjonal standard for hvordan skoledemokratiet for elever og foreldre skal utøves gir mer tyngde, er forutsigbarhet og vil være gjenkjennelig uansett hvor i landet en bor. Dette er viktig for offentlige skoler, men det er spesielt viktig for friskoler der det er tradisjon for at elevrådslederen og FAU-lederen deltar på styrets møte etter hjemlene i friskoleloven § 5-1 som gir representanter for foreldre og elever rett til delta, si meningen sin og få den tilført

protokollen. Vi legger til grunn at det vil være parallelt regelverk mellom de aktuelle lovene når det gjelder skoledemokrati.

Fjernundervisning

KFF ønsker en opprydding i begrepsbruken der moderne digitale hjelpemidler kan tas i bruk uten at dette regnes som fjernundervisning. Fjernundervisning bør defineres som undervisning hvor hele opplæringen skjer utenfor et skoleanlegg og hvor eleven ikke har tilhørighet i et fysisk skolemiljø.

Skoleanlegget og klasserommet bør fortsatt være den primære opplæringsarenaen. Dette er viktig for utviklingen til den enkelte elev og læringsmiljøet. Korona-situasjonen våren 2019 har vist oss at digital undervisning har fungert godt som et supplement. KFF mener at det må være anledning til å gjennomføre deler av undervisningen på tilsvarende måte selv om det ikke er utenforliggende årsaker som er begrunnelsen for det. Nettbasert undervisning kan blant annet gjøre det mulig å tilby undervisning på områder hvor skolen ikke har kompetanse i sin lokale stab men gjennom samarbeid man andre kan skaffe dette. Slike løsninger vil gjøre det mulig for små skoler og gi likeverdige tilbud i forhold til store skoler. Det kan for eksempel være innen fagområder som kinesisk og samisk. KFF mener videre det bør være parallellitet mellom opplæringsloven og friskoleloven på dette område der det blir lov med digital undervisning under gitte forutsetninger. Dette vil være en fordel for å utnytte spisskompetanse, få til godt samarbeid og mulighet til å gi elevene god oppfølging hjemme når nødvendig.

Universell opplæring og individuell tilrettelegging

Utvalget foreslår at universell opplæring innføres som ny betegnelse i stedet for tilpasset opplæring. KFF er uenig i forslaget. Vi mener at tilpasset opplæring er et godt innarbeidet begrep som både skole, foreldre og elever forstår betydningen av.

Universell utforming betyr vanligvis å utforme samfunnet og omgivelsene slik at så mange som mulig kan delta aktivt uavhengig av funksjonsevne. Målet er at universell utformede løsninger skal kunne brukes av alle, slik at spesielløsninger ikke er påkrevd. Tilpasset opplæring er kjennetegnet ved at man tilbyr ulike løsninger ved variasjon i bruk av lærestoff, arbeidsmåter og læremidler og variasjon i organisering av og intensitet i opplæringen i forhold til den enkelte elev. KFF mener derfor at tilpasset opplæring er et langt mer presist begrep, og at universell opplæring er et misvisende uttrykk sett i forhold til den betydningen uttrykket har når det anvendes på andre områder.

Benevnelsene forsterket innsats og individuelt tilrettelagt opplæring er dekkende begreper. Individuelt tilrettelagt opplæring er muligens mindre stigmatiserende enn spesialundervisning, men historien viser at benevnelse etter en tid ofte blir oppfattet stigmatiserende, så det er

kanskje bedre å beholde en benevnelse som er presis og vel kjent og heller finne andre tiltak som kan redusere stigmaet som kan oppstå knyttet til uttrykket spesialundervisning.

Ved en rammefinansiering av skolen etter en fordelingsnøkkel uten at det er bestemt i detalj hva midlene skal brukes til, viser tilsyn at økonomiske hensyn vektlegges når det fattes vedtak om spesialundervisning. SØF-rapporten nr. 04/16, Spesialundervisning i storbyene, påpeker at kommunene hadde en målsetting om at færre elever skal trenge spesialundervisning. Dette mener KFF er problematisk siden dette er økonomisk begrunnet.

Kriteriet «tilfredsstillende utbytte» er for vagt og gjør det krevende å anvende regelverket. Det er stor ulikhet i andelen som mottar spesialundervisning, og dette lar seg ikke forklare med naturlig variasjon i antallet elever med spesielle behov. KFF ønsker en tydeliggjøring av hva man legger i begrepet og hvem som skal indikere om opplæringen er tilfredsstillende eller ei.

KFF ønsker i loven en presisering av kommunens plikt til å sørge for tilstrekkelige ressurser for at skolen skal oppfylle kravene i loven og forskriftene. Loven må ta høyde for en lik nasjonal standard for kommunene som sikrer at skolen er jevngod og gir tilgang til de samme ressursene. Lovverket må være styrende og gi lik praksis i hele landet. Det er viktig hva kommunene rapporterer- regelverket for offentlig skole må være tydelig og det må være en parallellitet til dette i friskoleloven.

KFF støtter at forsterket innsats skal gjelde all opplæring og ikke begrenses til lesing, skriving og regning og for alle elever på alle trinn og ikke bare for 1.-4.trinn.

KFF støtter at personlig assistanse og fysisk tilrettelegging som i dag kan inngå i spesialundervisning – skiller ut som egne rettigheter, men stiller spørsmål ved om det er fruktbart å tenke at ulike behov som gjerne opptrer ved siden av hverandre, kan ses så atskilt som forslaget gir et bilde av. Lovverket må tydeliggjøre kravet om tjenester som er godt koordinerte. Det kan være en fare for at en slik rydding kan gjøre viktige ordninger mer fragmenterte og tungt tilgjengelige. Det kan i realiteten resultere i dårligere tilbud.

KFF støtter at kravet om at hver kommune og fylkeskommune skal ha en PP-tjeneste videreføres. PP-tjenestens mandat bør fortsatt være rettet mot elever med «særlege behov», og ikke mot alle elever. Et utvidet mandat for PP-tjenesten vil kunne føre til at elever med særlige behov ikke får tilstrekkelig hjelp.

KFF anser det som nyttig at kravet til kompetansebegrepet tydeliggjøres i lovverket. Vi vil imidlertid understreke at skolen trenger allsidig kompetanse for å tilby fleksible løsninger når det kreves at skolene skal løse et svært bredt oppgavespekter. KFF er positive til at utvalget vil legge til rette for å bruke andre yrkesgrupper i skolen dersom det er behov for det. KFF ønsker ikke å innføre en bestemmelse om at en lærer som hovedregel må være til stede dersom personer som ikke er ansatt i lærerstillinger skal hjelpe til i opplæringen.

KFF er uenig i forslaget om å gå bort fra lærernormen fordi dette gir gode nasjonale rammer for skolen og gjør den mer likeverdig over hele landet.

KFF ønsker at elever som flytter mellom skoler, og som har vedtak om spesialundervisning, ikke skal miste spesialundervisningen mens de venter på nytt vedtak. Dette gjelder enten skolene er friskoler, kommunale eller fylkeskommunale. Opplæringen må kunne videreføres midlertidig på grunnlag av gammelt vedtak inntil nytt vedtak foreligger.

Vandelsattest og politiattester

KFF støtter utvalgets forslag om strengere regler for skolen for vandelskrav og politiattest. Om reglene om politiattest blir endret i opplæringsloven, bør det gjøres tilsvarende endringer i friskoleloven § 4-3 om politiattest slik at det blir parallellitet mellom de to lovene.

Skolefritidsordningen

Det som opplæringsloven omtaler som private SFO i dagens § 13-7 gjelder SFO i friskoler. KFF mener at de friskolene som driver SFO, bør få støtte på linje med kommunal SFO, etter modell for finansiering av private barnehager og at dette bør reguleres i friskolelova. Eventuelt at det også tas inn i opplæringsloven at kommunen som forvaltningsorgan har plikt til økonomisk likebehandling av kommunale og friskolers SFO-plasser.

KFF foreslår at friskolenes skolefritidsordning blir finansiert etter samme prinsipp som ordningen for de private barnehagene. Denne ordningen skal sikre at alle barn i samme kommune får et godt tilbud, uavhengig om de går i privat eller kommunal barnehage. Tilskudd til friskolenes SFO kan bli beregnet på samme måte ut fra gjennomsnittlige utgifter de kommunale SFO-ene i den enkelte kommune.

I noen kommuner er SFO gratis eller det er reduksjon i prisen, og i slike tilfeller bør det være selvsagt at elever på friskolene også blir omfattet av samme tilbud. Foreldre som velger friskoler for sine barn bidrar også til fellesskapet og generer som innbyggere i kommunen overføringer av midler som anvendes til dette formålet. Det virker derfor urimelig at foreldre som velger friskoler må betale for SFO som de ellers ville fått gratis eller til redusert pris som elever/brukere av offentlig skole. Vi minner også om at friskoler ofte må kreve skolepenger fordi offentlig støtte bare dekker 85% av driftskostnadene og en liten andel av kapitalkostnadene. Dette kan føre til at kostnadene i sum for både skole og SFO blir svært høye. I realiteten kan dette føre til at det er foreldrenes økonomi som blir avgjørende for om man kan velge å gå på en friskole eller ikke.

Grunnskoleopplæring i hjemmet

Utvalget foreslår i hovedsak at gjeldene bestemmelser om grunnskoleopplæring i hjemmet i opplæringsloven §§2-13 og 14-3 videreføres i den nye loven. Det foreslås imidlertid at det bør innføres krav om forhåndsgodkjenning av grunnskoleopplæring i hjemmet etter søknad, noe utvalget ikke mener vil være særlig byrdefullt for foreldrene. Alle barn har plikt til å motta grunnskoleopplæring og en rett til å motta offentlig grunnskoleopplæring. Likeledes har foreldre en rett til å drive grunnskoleopplæring i hjemmet som er i tråd med deres etiske og religiøse overbevisning. Å kreve en egen godkjenning for grunnskoleopplæring i hjemmet mener KFF vil være i strid med den retten Norge har forpliktet seg til både gjennom

menneskerettigheter og nasjonal lovgivning. Å måtte søke om en rett vil gjøre prosessen mer omstendelig, det vil svekke foreldrenes handlingsfrihet og føre til økt byråkrati.

Det bør tas med i betraktningen at det å ta barn ut av skolen og starte hjemmeundervisning, kan ha en utløsende faktor knyttet til skole og skoleeier (kommunen). Det virker derfor inngripende når skoleeier med en grad av inhabilitet skal vurdere søknad om hjemmeundervisning.

KFF ønsker å videreføre dagens ordning der foreldre melder kommunen om de ønsker å undervise sine egne barn i henhold til opplæringsloven §§ 2-13. Kommunen har både rett og plikt til å føre tilsyn med opplæringen i henhold til opplæringsloven §§ 14-3. I stedet for kompliserte forhåndsprosedyrer, mener KFF at regelmessige tilsyn vil avdekke om det er for krevende for foreldrene å sikre at opplæringen er i samsvar med læreplaner for fag, og at opplæringen er forsvarlig. Det blir viktig for kommunene å styrke kvaliteten på gode kontrollrutiner for tilsyn. Vi mener at barnas interesser er best ivaretatt slik ordningen er i dag.

Grunnskoleopplæring i hjemmet må i hovedsak følge de samme læreplanene som offentlige grunnskoler og foreldrene må gis rom for å undervise barna i tråd med sin egen etiske eller religiøse overbevisning, men foreldrene kan likevel ikke fritas fra å gi barna sine kunnskap om andre menneskers syn på religiøse og etiske spørsmål, slik læreplanen krever. Utvalget legger til grunn at kunnskapsinnholdet i de ulike målene i læreplanene ikke er i strid med Norges folkerettslige forpliktelser, og det vil derfor være få foreldre som vil oppleve at gjeldene krav til innhold i opplæringen vil være i strid med egen religion eller eget livssyn.

Denne beskrivelsen er ikke KFF enig i. Om det er få eller mange, synes vi ikke skal brukes som et argument når vi snakker om en menneskerettighet. KFF er kjent med at foreldre velger grunnskoleopplæring i hjemmet fordi de mener opplæringen i norsk skole er i strid med egen religion eller eget livssyn. Norge har en rett til å kreve en minstestandard på opplæringen, men også forpliktet seg til å respektere foreldres frihet til å velge andre skoler og sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning som er i samsvar med deres egen overbevisning. (FNs konvensjon ØSK 13.3.)

KFF mener følgelig det vil være avgjørende å presisere i loven at kommunen må anerkjenne foreldrenes rett til å tilpasse undervisningen ut fra blant annet livssynsmessige forhold. Det bør være selvsagt at det ikke stilles krav om at opplæringen ikke skal være forkynnende, eller særskilte krav til opplæringen om livssyn.